

ChristenUnie

Christelijke zorg in 2020

De zorg is dagelijks in het nieuws: hoe houden we de zorg goed en betaalbaar? de Tweede Kamerleden van de ChristenUnie spraken en spreken met regelmaat met zorg- en welzijnsinstanties (denk aan de WMO-tour) en met wethouders en raadsleden over de hervormingen in de zorg.

Want als het aan het kabinet ligt zal de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) op korte termijn rigoureuus veranderen. Het kabinet wil structureel 4 miljard bezuinigen, onder andere door het beperken van de huishoudelijke zorg en het overhevelen van de functie begeleiding naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Daarnaast wil ze de intensieve zorg voor ouderen en gehandicapten landelijk organiseren en taken als ondersteuning, begeleiding en verzorging door de gemeenten laten oppakken. Dit betekent o.a. voor zorgorganisaties dat veel verzorgingshuizen zullen sluiten. De gemeenten krijgen meer zorgtaken, maar moeten deze met minder geld uitvoeren.

Hoe oud bent u in 2020? En uw ouders? We weten niet wat de toekomst brengt en hoeveel jaren ons gegeven zijn. We weten wel dat de ontwikkelingen van nu een rol gaan spelen in de toekomst van de christelijke zorg. Zijn er dan nog verzorgingshuizen? Of zeer gespecialiseerde? Een nieuwe woonvorm? Is er nog een christelijk huis? Is er professionele thuiszorg en welke zorg pakken we dan samen aan als familie, buurt of kerk? Bestaat er dan eigenlijk nog christelijke zorg? En waarom? En waardoor?

In dit boekje geven Thijs Tromp, Jan Hoogland en Gerard van Voorden hun visie op christelijke zorg. Een goede aftrap voor de discussie op de bijeenkomst van 21 november!

**Christelijke zorg is eerst en vooral goede zorg
(Thijs Tromp)**

Pagina 3

**Aan de vruchten herkent men de boom
(Jan Hoogland)**

Pagina 9

**Het handelen is het etiket
(Gerard van Voorden)**

Pagina 14

1 Christelijke zorg is eerst en vooral goede zorg

Door Thijs Tromp

Wat is voor u de betekenis van christelijke zorg?

Bestaat er zoiets als christelijk billen wassen? Die vraag krijg ik vaak als ik zeg dat ik het belang en de betekenis van christelijk zorg zie, voor nu en in de toekomst. Laat me helder zijn, christelijke zorg ziet er niet per se heel anders uit dan niet-christelijke zorg. Christelijke zorg is eerst en vooral goede zorg. Wat goede zorg is? Daar hoort bij dat we geraakt kunnen worden door een ander mens, dat we zoeken naar de wat die ander echt nodig heeft, dat we onze verantwoordelijkheid voor de ander nemen, dat we zorg bieden op een deskundige manier en dat we in dat alles steeds afstemmen op wat voor die ander belangrijk is. Dat is al heel wat, als we dat werkelijk kunnen bieden. Christelijke zorg is minstens goede zorg.

Christelijke zorg kenmerkt zich ook door 'meer dan het gewone'. Christelijke zorg gaat een stapje verder dan de contractueel overeengekomen zorgverplichtingen. Dat daar in de praktijk een spanning ligt tussen de professionele sfeer van de zorgverlener en haar privé-sfeer, dat moge duidelijk zijn. Maar dat valt niet te voorkomen als je als christen in de zorg werkt.

Het belangrijkste van christelijk zorg is de motivatie waarmee mensen voor elkaar zorgen. Vanuit een christelijk perspectief zie ik de mens als beeld van God. Vooral de kwetsbare mens blijkt in de Bijbel steeds weer de oogappel van God te zijn. Denk aan het refrein: "de armen, de wezen, de weduwen en de vreemdeling." God liefhebben betekent de naast liefhebben als je zelf. En onder hen de minsten allermeeest. Voor welke minsten van de broeders en zusters van de Heer kan ik een naaste zijn? Wie naar mensen kijkt als schepselen van God en zusters en broeders van de Heer, stijgt uit boven het geven van technische zorg. Diegene verleent zorg aan de ander, als verleende ze zorg aan de Heer zelf. Waar dat in uitkomt? Zo'n houding voel je aan.

In de geschiedenis van de christelijke zorg zie je een onderscheiding tussen de zorg voor de leden van de eigen gemeente en de zorg voor alle mensen, speciaal voor diegenen die geen ander mens hebben om hen te helpen. Dat onderscheid maken we nog steeds. Christelijke instellingen voor ouderenzorg bieden een veilige en herkenbare woonplaats voor christelijke zorgvragers. Daarvoor is een christelijke cultuur, gedragen door christelijke medewerkers essentieel. Daarnaast is er hulp voor verslaafden, ex-gedetineerden, mensen die een time out nodig hebben, jongeren op zoek naar een veilig thuis die door christelijke organisaties geboden wordt. Die is er voor iedereen, die daarop een beroep wil doen.

Hoe moet de christelijke zorg er in Zeist in 2020 uitzien uit oogpunt van identiteit?

De vraag van 2020 spits ik toe op de zorg voor ouderen. Iedereen weet dat het aantal ouderen in 2020 in Nederland de top bereikt. Hoe de zorg zich precies gaat ontwikkelen is nog niet duidelijk. Wel is duidelijk dat de overheid een groter beroep gaat doen op de natuurlijke netwerken van zorg. De mantelzorgers en vrijwilligers leveren de eerste zorg. Professionele zorg zal de aanvulling zijn op de informele zorg. Van christelijke gemeentes

vraagt dit dat zij de ondersteuning van hun eigen ouderen meer nog dan voorheen vorm moeten geven. Van ouderen vraagt het dat zij zich moeten bezinnen op woonvormen die passen bij de nieuwe vormen van zorg. Nu al zie je dat ouderen op lokaal niveau zoeken naar woonvoorzieningen waar ze met gelijkgezinden kunnen gaan wonen en waar ze voor elkaar kunnen zorgen met ondersteuning van thuiszorg. Ik kan me goed indenken dat christelijke zorgaanbieders met christelijke ouderen om de tafel gaan om te kijken hoe ze dergelijke nieuwe woonvormen lokaal kunnen opzetten. Met geld van de ouderen zelf, met geld van woningcorporaties en met geld van de zorgaanbieders. Christelijke zorgaanbieders leveren de benodigde zorg en samen dragen ze bij aan een herkenbare christelijke leef-, woon- en zorgcultuur. Voor de meer gespecialiseerde zorg in verpleeghuizen zie ik steeds minder kans voor christelijke zorgaanbieders. Tenzij er zich een ontwikkeling voordoet dat christelijke ouderen bereid zijn te verhuizen over grotere afstanden. Maar die tendens zie ik op dit moment niet.

Een tweede aspect is dat het te verwachten is dat de eenzaamheid onder ouderen, die nu al hoog is, nog verder zal toenemen. Daar ligt een taak voor christelijke gemeenten,

waarbij we wel moeten bedenken dat de christelijke gemeenten mogelijk kleiner zullen zijn dan nu. Kerken die zich profileren met bezoekwerk (een kerntaak van de christelijke diaconale roeping) kunnen ook samenwerking zoeken met christelijke zorgaanbieders. Zorgaanbieders die kunnen aantonen dat ze samenwerken met netwerken van bezielde vrijwilligers, hebben bij gemeenten een belangrijk pluspunt bij de aanbesteding. Let wel, voor gemeenten telt niet de kleur van de identiteit, maar de kwaliteit van zorg en de samenwerking met burgernetwerken die de zorgaanbieder heeft.

Welke uitdagingen ziet u daarbij?

De grootste uitdaging is om zo snel mogelijk met de voorlichting aan jonge ouderen in christelijke kerken te beginnen over de ontwikkelingen die ons te wachten staan. Slimme coalities beginnen bij ouderen die nu de handen ineen slaan om woonvoorzieningen voor henzelf in de toekomst te creëren. De urgentie hiertoe wordt nog lang niet breed gevoeld. Christelijke zorgaanbieders kunnen een rol spelen bij het op de agenda zetten van die urgentie.

Welke rol kunnen of moeten de verschillende betrokkenen (waaronder de politiek) hierbij vervullen ?

Ook de plaatselijke politiek kan hierin een rol spelen. Het bewust maken van burgers over de toekomst van de ouderenzorg, ook op lokaal niveau, moet vanuit de politiek een impuls krijgen. De politiek reageert nu teveel en mobiliseert haar burgers nog onvoldoende om zelf ook initiatieven te nemen.

De politiek zal in de toekomst speciaal aandacht moeten hebben voor eenzaamheidsproblematiek en zingevingsproblematiek onder ouderen. Dat komt, gezien de individualisering en secularisatie, op ons af. Vroegtijdige samenwerking met zorgaanbieders die juist op dit punt gevoelige antennes hebben en effectieve ondersteuning kunnen aanbieden, is aan te bevelen.

Van de zorgaanbieders verwacht ik dat zij zich in hun aanbod innovatief positioneren. Dus niet behouden op wat er nog is, maar zoeken naar nieuwe vormen waarin christelijke zorg nu en straks vorm kan krijgen.

2 Aan de vruchten herkent men de boom

Door: Jan Hoogland

Christelijke zorgorganisaties staan onder druk. Een aantal hele grote heeft de deur naar het eigen christelijke verleden achter zich gesloten. Neem 's Heerenloo. Geruisloos werd de deur naar de eigen herkomst uit de tijd van het Reveil dichtgedaan. Anderen hebben de C of de K gehandhaafd, maar weten eigenlijk niet zo goed wat ze ermee aan moeten. Weer anderen hebben kordaat aan de eigen christelijke identiteit vastgehouden, maar zijn zo klein in omvang dat ze in het huidige klimaat van de transities (de overdracht van rijks- en provincietaken aan de gemeentes) het hoofd ternauwernood boven water kunnen houden.

Is dit erg? Is het iets om ons zorgen over te maken? Ja en nee.

Om met het opbeurende ‘nee’ te beginnen: of zorg al dan niet christelijk is, moet niet onze eerste zorg zijn. Als zorg maar goed is. Of het nu gegeven wordt door een neutrale, een socialistische of een humanistische organisatie, als zorg goed is, is de belangrijkste eis vervuld. Iemand die goede zorg ontvangt zal daarin ook moeiteloos belangrijke christelijke waarden herkennen en ervaren: barmhartigheid, naastenliefde, aandacht, medeleven. Eén van de vele goede gaven die God ons geeft is dat de vraag of er goede zorg geboden wordt niet afhankelijk is van de vraag of het door een christen of door een christelijke organisatie gegeven wordt.

Maar met dit antwoord is het probleem eigenlijk niet opgelost, maar alleen maar verschoven. Want onvermijdelijk klinkt er een volgende vraag: maar wat is dat dan, goede zorg? Hoe ziet goede zorg er uit?

Het antwoord op deze vraag is moeilijk. Een beetje zoals met de vraag van Augustinus: wat is de tijd? Augustinus zei daarover: “als je het me niet vraagt, weet ik het; maar als je het me vraagt, weet ik het niet meer”. Zeg maar eens wat goede zorg is. Als je het

ondergaat, weet je heel goed wat het is om goed verzorgd te worden. Maar als men je vraagt het te verwoorden, dan kun je dat haast niet.

De christelijke traditie is een manier van zien en leven die heel erg 'zorgzaam' is. Omdat de werkelijkheid waarin wij leven Gods schepping is, zal de christen het belangrijk vinden dat er zorgvuldig met die Schepping wordt omgegaan. Daarom is ieder mens, hoe ziek of gebrekkig ook onze volle aandacht en liefde waardig. Ik zou haast zeggen: geen godsdienstige, levensbeschouwelijke of wijsgerige traditie die een beter zicht kan bieden op de vraag wat zorg tot goede zorg maakt dan de christelijke.

Met dat laatste kom ik bij het droever stemmende 'ja': ja, het is erg dat de christelijke zorg zo onder druk staat. Want zijn christelijke organisaties er niet bij uitstek voor bestemd om die visie op goede zorg uit te dragen en in praktijk te brengen? Zou het kunnen dat christelijke zorg een belangrijke rol speelt in het levend houden van de onvervangbare zienswijze op wat goede zorg is en van praktijken van goede zorg?

Dit laatste is niet meer dan een claim. Het zou zomaar kunnen blijken dat christelijke zorgorganisaties daar helemaal geen belangrijke rol in spelen. Dat ze integendeel zelfs slechtere zorg leveren dan neutrale of humanistische organisaties. Ik zou daar wel de conclusie uit trekken dat er dan iets grondig mis is. Ik zou vinden dat die christelijke organisatie het dan wel heel erg af laat weten. Juist op grond van het feit dat die organisatie zich christelijk noemt. Maar goed, voor de betrokken zorgontvangers is dat een schrale troost.

Dus of het erg is dat christelijke zorgorganisaties erg onder druk staan is geen theoretisch te beantwoorden vraag. Het is een vraag die je eigenlijk alleen maar op basis van je eigen waarneming en ervaring kunt beantwoorden: gaat er in de samenleving veel goede zorg verloren wanneer er geen christelijke zorgorganisaties meer zijn? Deze vraag stelt wat mij betreft de uitdaging voor christelijke zorgorganisaties: werk eraan dat je zorg levert van zo'n goede kwaliteit dat zorgontvangers jouw bijdrage zullen missen als die er niet meer is. Aan de vruchten herkent men de boom. En wie de boom herkent,

kan niet om haar wortels heen. Als christelijke zorg goede zorg is, wordt het hoe dan ook herkend.

3 Het handelen is het etiket

Door: Gerard van Voorden

De betekenis van christelijke zorg is voor mij altijd dat hulp en bescherming geboden wordt aan hen die dat op dat moment nodig hebben.

Dat dient altijd te gebeuren zonder aanzien des persoons en zonder te letten op rang en stand.

Christelijke zorg onderscheidt zich door warmte en menselijkheid aan te brengen daar waar de soms kille onpersoonlijke raamwerken van overheid en instanties de mens soms over 't hoofd zien en slechts in 'gevallen' denken.

Christelijke zorg laat zich nooit op ' christelijkheid ' voorstaan.
Zij doet slechts waartoe de Bijbel oproept en inspireert.

Hoe moet de christelijke zorg er in Zeist in 2020 uitzien uit oogpunt van identiteit ?

Christelijke zorg mag zich niet op het 'christelijk karakter' laten voorstaan, maar moet dat ook niet verloochenen, immers: 'Wij hebben een Woord voor de Wereld'.

Met de identiteit mag -en moet soms zelfs- ruiterlijk voor de dag komen.

Maar; eerst de noodzakelijke hulp en zorg, dan pas de identiteit .

De daadwerkelijke inhoud, het handelen, is belangrijk, niet het etiket. Als het goed is zal het etiket de identiteit zijn en zal 'christelijk' door het praktisch handelen vanzelf herkend worden.

Welke uitdagingen ziet u daarbij?

De uitdaging zal zijn om christelijke zorg anno 2020 nog een herkenbare plaats en identiteit te geven.

De realiteit is dat de positie van de kerken, de christelijke partijen en de christelijke maatschappelijke organisaties krimpt en dat de invloed afneemt.

Dat vereist meer inzet van minder mensen en een kwaliteit die zich in positieve zin

onderscheidt.

Tot troost (en hoop); de christelijke gemeenschap heeft in de loop der eeuwen meer ' pieken en dalen ' maar is er altijd sterker uitgekomen .

Welke rol kunnen of moeten de verschillende betrokkenen (waaronder de politiek) hierbij vervullen?

De kerken, de politiek met een ' C ' en de christelijke maatschappelijke organisaties moeten elkaar blijven vasthouden, zoals dat sinds de ' Christelijk Sociale Leer ' van Abraham Kuyper al het geval is.

Maar deze ' christelijke stroming ' zal - om een goed ' totaal ' zorgpakket ' tot stand te brengen en in stand te houden ook de dialoog en samenwerking met anderen moeten aangaan.

Zoals in het verleden trouwens ook al vaak gebeurd is.

Colofon

*Dit boekje is gemaakt ter gelegenheid van
de bijeenkomst Christelijke zorg in 2020 op 21 november 2013
georganiseerd door de ChristenUnie Zeist*

We bedanken de schrijvers Thijs Tromp, Jan Hoogland en Gerard van Voorden voor hun bijdrage.

Meer informatie over de ChristenUnie Zeist vindt u op <http://zeist.christenunie.nl/>

ChristenUnie